

Besluit **Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van De Haagse Hogeschool**

	Gegevens	
datum	Naam instelling	: De Haagse Hogeschool
30 april 2014	Naam opleiding	: hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS)
onderwerp	Datum aanvraag	: 20 december 2013
Besluit accreditatie	Varianten opleiding	: voltijd, deeltijd
hbo-bachelor	Afstudeerrichtingen	: Marketing, Media & Experience, Marketing & Sales, en Internationale Marketing
Commerciële Economie van De Haagse Hogeschool (002458)	Locatie opleiding	: Den Haag
uw kenmerk	Datum goedkeuren panel	: 22 januari 2013
BB1441/SM/PD/GT	Datum locatiebezoeken	: 29 en 30 mei 2013
ons kenmerk	Datum visitatierapport	: 2 december 2013
NVAO/20141598/SL		
bijlagen		
3	Beoordelingskader	
	Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).	

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

De opleiding Commerciële Economie (hierna ook wel aangeduid als CE) leidt op voor functies in de economische sector en richt zich daarbij op een breed scala aan functies die variëren van puur financiële functies tot en met marketingfuncties. Niet alleen financieel-economische kennis staat hierbij centraal, maar ook kennis van en inzicht in aspecten van de menswetenschappen komen aan bod. Afgestudeerde CE'ers zijn werkzaam binnen zowel het MKB als grote organisaties. Typerend voor CE'ers is dat zij binnen bedrijven kunnen doorgroeien binnen een brede waaier aan functies, zowel in de front- als in de backoffice.

De beoogde eindkwalificaties van de voltijdse en deeltijdse variant van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie voldoende uitgewerkt. Deze sluiten aan bij het landelijke CE beroeps- en competentieprofiel en tonen dat de opleiding aandacht besteedt aan de voor dit vakgebied relevante vakgebieden waaronder economie, talen en financiën maar ook aan online / multichannel marketing, e-commerce, ondernemerschap en personal branding. De set eindkwalificaties is zodanig geformuleerd dat zij afgestudeerde CE'ers voldoende uitdaagt en 'bewegingsvrijheid' geeft op de arbeidsmarkt; zij kunnen daarbij kiezen uit een breed palet aan startfuncties. De opleiding onderscheidt verschillende beroepsrollen waarin zowel de opleidingsspecifieke- als de generieke hbo-competenties zijn verwerkt.

De opleiding heeft zicht op relevante ontwikkelingen binnen het beroepenveld, zowel regionaal als landelijk. De eindkwalificaties zijn dan ook op een niveau waar het werkveld om vraagt.

Er zijn gestructureerde contacten met het werkveld. Het verdient aanbeveling om de opleiding een sterker profiel te geven ten opzichte van CE opleidingen in de regio. Leidend moet daarbij zijn: waarom kiest de student juist voor deze opleiding Commerciële Economie? Opvallend is hierbij dat de studenten met name hebben gekozen voor de sfeer (intimiteit en persoonlijke aandacht, ondanks de grote hoeveelheid studenten) en het 'imago' van De Haagse Hogeschool. De Haagse Hogeschool zou de deeltijdvariant beter kunnen positioneren binnen het opleidingsaanbod, mede gelet op de (toekomstige) behoefte aan bij- en nascholing op commercieel gebied door nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied zoals online marketing en accountability.

Op grond van de adequate wijze waarop de competenties zijn uitgewerkt, de aansluiting van de opleiding bij de eisen van het beroepenveld en het feit dat de opleiding de competenties van beide varianten van de opleiding regelmatig tegen het licht houdt komt het panel bij Standaard 1 voor beide varianten tot het oordeel voldoende.

Programma

Het programma, de aansluiting vooropleiding-opleiding en de begeleiding van studenten maken het studenten mogelijk de eindkwalificaties te realiseren binnen beide varianten. De volgende bevindingen liggen ten grondslag aan deze conclusie van het panel.

- De hoofdthema's waar de opleiding zich op richt waaronder marketing, export, logistiek en communicatie geven sturing aan de onderwerpen waar studenten aan werken, individueel of in groepsverband. De opleiding is er in geslaagd om de samenhang tussen de generieke hbo-competenties, de CE-competenties, de doelstellingen en het curriculum duidelijk te beschrijven. Zij heeft daarbij de 'koninklijke weg' bewandeld.

De beroepsproducten die studenten schrijven/maken zijn duidelijk afgestemd op de beroepspraktijk. De kennis- én de vaardighedencomponent zijn duidelijk aanwezig in het curriculum, een constatering die het panel met het werkveld deelt.

Zowel het voltijdse als het deeltijdse curriculumkenmerken zich door een structuur waarbinnen de kennis- en de vaardighedencomponent voldoende zijn uitgewerkt. Er is hierbij sprake van een wisselwerking tussen de theoriecomponent van de opleiding en de praktijk buiten de deuren van de opleiding. De relatie van de deeltijdse variant met de praktijk is goed, mede doordat de deeltijdse studenten al werkzaam zijn in het voor deze opleiding relevante beroepenveld.

Pagina 3 van 8 De opleiding heeft maatregelen genomen om de onderzoekscomponent nadrukkelijker in het curriculum te verwerken. De opleiding kan de lectoraten hier meer bij betrekken. De literatuur is op bachelorniveau en standaard voor dit vakgebied. De studielast is voldoende verdeeld over de opleiding met als kanttekening een piek in de studielast in het derde studiejaar. Voor beide varianten geldt een studieomvang van 240 EC.

De opleiding biedt voltijdse en deeltijdse studenten een samenhangend curriculum aan. Het panel concludeert dat studenten de eindkwalificaties kunnen bereiken waarbij zowel de kennis- als de vaardighedencomponent in het programma zijn verankerd. Het panel komt bij Standaard 2, 5 en 6 tot het oordeel voldoende. Standaard 3 en 4 zijn goed, Standaard 7 voldoet.

Personeel

De docenten zijn vakinhoudelijk en didactisch in voldoende mate toegerust voor hun taak. De meeste docenten beschikken over een netwerk in de beroepspraktijk. Dat mag wel nadrukkelijker aangesproken/gebruikt worden ten behoeve van de opleiding. De inzet van gastdocenten is doordacht en relevant voor de opleiding en haar studenten. Positief is dat CE ook docenten inzet van andere, verwante, opleidingen. Zo krijgen docenten de gelegenheid om 'bij elkaar in de keuken te kijken'. De opleiding heeft zicht op de kwaliteit van haar docenten, monitort deze, controleert op mogelijke lacunes en neemt vervolgens maatregelen.

De docent-studentratio is 1:25 en 1:30 voor respectievelijk de voltijdse en de deeltijdse variant, hetgeen een gebruikelijke ratio is binnen het hbo. Studenten geven aan tevreden te zijn over de communicatie met de docenten; ze zijn voldoende bereikbaar en beschikbaar.

Het docentteam van de opleiding is wat vakkennis betreft aan de maat. De opleiding heeft zicht op de kwaliteiten van haar docententeam en zet waar nodig gastdocenten in. De omvang van het docententeam is voldoende om de opleiding te verzorgen. Het panel komt bij Standaard 8, 9 en 10 tot het oordeel voldoende.

Voorzieningen

Overall geldt voor De Haagse Hogeschool dat de voorzieningen goed zijn. De studieruimten zijn verzorgd, studenten kunnen in stilteruimten studeren en het aantal pc's is voldoende. De studieruimte en de mediaruimte maken een verzorgde indruk waarbij duidelijk waarneembaar is, dat de omvang van het fysiek aanwezige boeken- en tijdschriftenbestand over de jaren heen terugloopt en dat de IT-voorzieningen toenemen. Voor de interne informatievoorziening maakt de opleiding gebruik van intranet. Dat functioneert adequaat.

De begeleiding van studenten is in handen van de studieloopbaanbegeleider. Met name in de eerste fase van de studie is deze intensief. Studenten zijn tevreden over de begeleiding. Studenten vinden het belangrijk om op zowel formele maar ook op informele wijze te kunnen rekenen op begeleiding, al dan niet door hun begeleider. De studieloopbaanbegeleiders zijn tevens als docent binnen de opleiding werkzaam. Voor deeltijdse studenten geldt, meer dan voor voltijdse studenten, dat de opleiding de begeleiding aanpast aan hun behoeften.

De voorzieningen zijn goed, De Haagse Hogeschool proof. Het panel komt bij de Standaarden 11 en 12 als goed.

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen en aandachtspunten van het panel.

Kwaliteitszorg

De opleiding heeft zicht op haar sterke en zwakke kanten en conformeert zich wat kwaliteitszorg betreft aan het hogeschoolbrede beleid. Dit betekent dat doelen worden vastgelegd volgens een planning en een controle systematiek op vier niveaus: hogeschool, academie, opleiding en team/docenten. Streefdoelen zijn geformuleerd en vormen het ijkpunt voor de verschillende aspecten van kwaliteitszorg. Op deze wijze houdt de opleiding zelf zicht op haar eigen kwaliteit, op haar eigen sterkten en zwakten en kan deze vergelijken met andere opleidingen. Verbeteracties beschrijft de opleiding op een duidelijke wijze. Aandachtspunt blijft het daadwerkelijk in gang zetten van verbeteringen. Daar zou de opleiding meer op kunnen sturen.

Het panel stelt vast dat de kwaliteitszorg binnen de opleiding op orde is. Zij heeft zicht op haar sterke en zwakke punten. Het in gang zetten van verbeteringen is nog een aandachtspunt. Het panel komt bij de Standaarden 13, 14 en 15 tot het oordeel voldoende.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een voldoende uitgewerkt toetsstelsel. De opleiding toetst zowel kennis als vaardigheden op adequate wijze. Procedures zijn duidelijk beschreven. Het niveau van de toetsen, uitgedrukt in diepgang en breedte, is op bachelorniveau. Het vier-ogenprincipe bij de beoordeling functioneert. Studenten krijgen te maken met verschillende toetsvormen, waaronder kennis en inzicht toetsen. De kwaliteit van de toetsen (niveau, validiteit en betrouwbaarheid) is voldoende.

De door het panel bestudeerde eindwerkstukken van beide varianten zijn wat niveau betreft wisselend maar wel op bachelorniveau. De niveauwisselingen zijn met name terug te voeren op de mate van theoretische diepgang, de uitwerking van de onderzoekscomponent en de praktische toepasbaarheid van de conclusies. De opleiding onderschrijft deze wisselingen in kwaliteit op genoemde punten en werkt hier nadrukkelijk aan, zo stelt het panel vast.

Gelet op het bovenstaande concludeert het panel dat de opleiding op een adequate wijze toetst dat het eindniveau van de student hbo-bachelor is. Het panel komt bij Standaard 16 tot het oordeel voldoende.

Samenvattende conclusie:

Het panel stelt vast dat de opleiding Commerciële Economie beschikt over een curriculum dat op bachelorniveau is vormgegeven en dat studenten in voldoende mate voorbereidt op de beroepspraktijk. De opleiding stelt zich, en dit vindt het panel belangrijk, in voldoende mate open voor nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied. Zij levert afgestudeerden af die welkom zijn in het beroepenveld dat, evenals het vakgebied zelf, dynamisch is.

Het panel beoordeelt de kwaliteit van zowel de voltijdse als de deeltijdse opleiding Commerciële Economie van De Haagse Hogeschool als voldoende.

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, tweede lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de De Haagse Hogeschool te Den Haag in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 24 maart 2014 naar voren te brengen. Bij e-mail van 10 april 2013 heeft het college van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Dit heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd; locatie: Den Haag) van De Haagse Hogeschool te Den Haag. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Marketing, Media & Experience, Marketing & Sales, en Internationale Marketing. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 april 2014 en is van kracht tot en met 29 april 2020.

Den Haag, 30 april 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a vertical line and a horizontal line extending to the right.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder NVAO)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Oriëntatie programma	De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.	Voldoende
3. Inhoud programma	De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.	Goed
4. Vormgeving programma	De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.	Goed
5. Instroom	Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.	Voldoende
6. Studeerbaarheid	Het programma is studeerbaar.	Voldoende
7. Duur	De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.	Voldoende
8. Personeelsbeleid	De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.	Voldoende
9. Kwaliteit personeel	Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.	Voldoende
10. Omvang personeel	De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.	Voldoende
11. Huisvesting	De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.	Goed
12. Studiebegeleiding	De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.	Goed
13. Evaluatie en KZ	De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.	Voldoende
14. Verbetermaatregelen	De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.	Voldoende
15. Betrokkenheid	Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.	Voldoende
16. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval voltijd	43,9%	36,6%	44,0%	44,2%	54,2%
Uitval deeltijd	29,7%	35,1%	24,4%	45,2%	29,7%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2006	2007	2008
Uitval voltijd	8,3%	7,9%	4,9%
Uitval deeltijd	13,5%	16,2%	0%

Tabel 3: Rendement.

Cohort	2006	2007	2008
Rendement voltijd	36,5%%	26,7%	29,5%
Rendement deeltijd	0%	25,6%	0%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
Percentage voltijd	76%	4%
Percentage deeltijd	81%	0%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio voltijd	1:25
Ratio deeltijd	1:30

Tabel 6: Contacturen.

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen voltijd	12	10	9	5
Contacturen deeltijd	5	4,7	4,4	2,7

Pagina 8 van 8 **Bijlage 3: panelsamenstelling**

- R.J.M. van der Hoorn MBA CMC, (voorzitter) is mede eigenaar van de Hobéon Groep;
- G. Struijf MBA RM, (lid) is associate partner bij ICSB;
- C.J. van den Berg MBA, (lid) is thans directeur-groootaandeelhouder van KLVB Groep BV en het landelijk Examenbureau BV.;
- N. Kreuze, (student-lid) volgt de hbo-bacheloropleiding Commerciële Economie aan de Christelijke Hogeschool Windesheim.

Het panel werd ondersteund door drs. G.W.M.C. Broers, secretaris (gecertificeerd).